

EPBD III Richtlijnen – MPZ Werkgroep Wetgeving (oktober 2021)

Waarom het EPBD

Vanaf **1 januari 2021** moet alle nieuwbouw voldoen aan de eisen voor BENG (Bijna Energieneutrale Gebouwen). Deze eisen komen uit het energieakkoord en uit de EPBD (Europese Energy Performance of Buildings Directive). Doel is om een gebouw zo te ontwerpen dat er minder energiebehoefte ontstaat, er niet of minder gebruik wordt gemaakt van fossiele brandstoffen zoals aardgas en er zoveel als mogelijk zelf energie wordt opgewekt.

Welke maatregelen vallen onder de EPBD

1. Systeemeisen technische bouwsystemen zoals voor ruimteverwarming, ruimtekoeeling, ventilatie, warm tapwater, ingebouwde verlichting en gebouwautomatiserings- en controlesystemen.
2. Technische keuringen verwarmings- en aircosystemen

De keuringverplichtingen hiervoor zijn in het EPBD III herzien en gelden vanaf een nominaal vermogen van 70 kW of meer. Dit geeft in de praktijk nog wel wat verwarring. Die 70 kW gaat niet over het elektrisch vermogen maar op het *warmtewisselend vermogen*. Dit staat vermeld op de specs van de apparatuur. Een installatie van 40 kW elektrisch vermogen gaat dan al gauw over de 100 kW vermogen. Op de website staat dit handige staatje:

Airconditioningsystemen	
Systeem	Keuring energieprestatie?
Airconditioningsystemen <= 70 kW nominaal vermogen	Niet verplicht
Airconditioningsystemen > 70 kW nominaal vermogen	Verplicht

Verwarmingssystemen	
Systeem	Keuring energieprestatie?
Gasgestookte verwarmingssystemen 70 –100 kW	Verplicht, gaat in vanaf 10 maart 2024
Gasgestookte verwarmingssystemen > 100 kW	Verplicht
Verwarmingssystemen met vaste of vloeibare brandstoffen > 70 kW	Verplicht
Verwarmingssystemen zonder brandstoffen (bijvoorbeeld elektrische warmtepompen) > 70 kW	Verplicht

3. Laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer

In EPBD III is ook een verplichting voor het aanleggen van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen op het eigen terrein opgenomen die geldt vanaf 10 maart 2020.

Informatie over het EPBD

Veel informatie kun je vinden op de site van de RVO. Zo zijn er handige infographics met doorlinks naar achtergrondinformatie. De volgende webpagina's leiden je naar veel nuttige informatie: Vanaf wanneer gelden de eisen uit het EPBD [epbd-eisen-aan-gebouwen.pdf \(rvo.nl\)](#) en [Systeemeisen technische bouwsystemen EPBD III | RVO.nl | Rijksdienst](#)

Digitale rekentool

De herziene EPBD nr III geldt voor Nederland vanaf **10 maart 2020**. Om te bepalen of je gebouw gereed is voor slimme toepassingen is er een digitale rekentool vanaf 10 maart 2021 beschikbaar. Zie de website <https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/gebouwen/wetten-en-regels/nieuwbouw/epbd-iii/smart-readiness-indicator>

Laat je adviseren

De wetgeving is niet eenvoudig en het is verstandig om samen met de technische adviseurs en keuringsinstanties te kijken naar de voor jouw situatie geldende eisen en mogelijkheden. Controleer of jouw keuringsinstantie gecertificeerd is. Dat kun je doen op de site van het SCIOS welke inspecties het bedrijf mag uitvoeren. [SCIOS - Home](#)

Er geldt een overgangsregeling dat een SCIOS Scope 1 en 2 inspectie gelijkwaardig is met een EPBD-inspectie. Deze inspectie dient eens in de vier jaar uitgevoerd te worden. De overgangsperiode geldt tot **10 maart 2022**. Dan is de SCIOS scope voor de EPBD-inspectie beschikbaar. Vanaf dat moment heb je twee jaar de tijd om op **10 maart 2024** aan de EPBD verplichtingen te voldoen met de inspectie volgens de EPBD-scope.

Nieuwe ontwikkelingen

Let op, houdt ook de wijzigingen in de gaten.

1. Eisen hernieuwbare energie bij ingrijpende renovaties (n.a.v. RED II)

Indien meer dan 25% vervanging van gebouwschil + installaties, dan moet je verplicht hernieuwbare energie toevoegen, bijv. zonnepanelen of een warmtepomp.

2. Duurzaam gebruik daken (industrie, parkeergarages e.d.)

Bij nieuwbouw voor industriële doeleinden, parkeergarages e.d. kan de gemeente in de toekomst aanvullende eisen stellen aan het aanleggen van groene- en/of zonnedaken.

Lees de regels en kijk op de Infographics

De Overheid heeft een paar handige infographics beschikbaar gesteld. We geven ze hieronder met de doorlinks weer.

EPBD: eisen aan gebouwen

Iedereen die actief is op het terrein van de gebouwde omgeving moet voldoen aan de Nederlandse eisen die voortkomen uit de **European Energy Performance of Buildings Directive**, of kortweg: **EPBD**. De richtlijn bevat eisen en bepalingen om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren, waardoor het energiegebruik daalt. De eisen en bepalingen die relevant zijn voor de Nederlandse situatie zijn opgenomen in het **Bouwbesluit** en de **Regeling Bouwbesluit**. Ook de **Buikdienst voor Onderzoek Nederland (RVO)** biedt meer informatie over de EPBD.

EIS/VERPLICHTING	VAN TOEPASSING OP	TOELICHTING	HULPMIDDELEN Klik op de regeling of checklist
1 Energieprestatie-eisen en documentatie	<ul style="list-style-type: none"> • Installatie van nieuwe systemen¹ • Vervanging van de centrale opwekker² • Vervanging van 1/3 of meer van de afgiftechamen³	De eisen en bijbehorende rekeningsregels staan in de Regeling Bouwbesluit en op de EPBD pagina van RVO. Controle gebeurt aan de hand van de documentatie van de installateur. Zonder documentatie kan vaak met een speciale checklist worden nagegaan of het systeem voldoet aan de eisen. In andere gevallen is een nieuwe berekening nodig. Voor complexe situaties is een NTA-berekening in een NTA-rekentool nodig. De installateur moet de documentatie aan de gebouwenaar afgeven.	<ul style="list-style-type: none"> • Meer gedetailleerde informatie en de reken tool staan op de EPBD pagina van RVO • Bepalingsmethode NTA 8800
2 Systeemeisen	<ul style="list-style-type: none"> • Installatie van nieuwe systemen¹ • Vervanging van de centrale opwekker² • Vervanging van 1/3 of meer van de afgiftechamen³	Voor elk type installatie zijn in de Regeling Bouwbesluit eisen vastgelegd voor het op de juiste manier installeren, dimensioneren, instellen en bedienen van de systemen. De eisen voor het inregelen van verwarmingssystemen zijn samengevat in de checklist 'EPBD: eisen voor de plaatsing van thermostatische regelingen en waterzijdig inregelen'.	<ul style="list-style-type: none"> • Meer gedetailleerde informatie staat op de EPBD pagina van RVO • EPBD: eisen voor de plaatsing van thermostatische regelingen en waterzijdig inregelen
3 Verplichte installatie van thermostatische bediening in alle ruimtes ⁴	<ul style="list-style-type: none"> • Installatie van systemen voor verwarming en/of koeling in nieuwe gebouwen • Vervanging van de centrale opwekker² • Vervanging van 1/3 of meer van de afgiftechamen³	Nieuwe gebouwen moeten altijd voorzien zijn van thermostatische regelingen, voor zowel verwarming als airconditioning. In de checklist 'EPBD: eisen voor de plaatsing van thermostatische regelingen en waterzijdig inregelen' staat wanneer voor bestaande gebouwen installatie vanuit het Bouwbesluit verplicht is. De verplichting geldt niet voor gebouwen, verblijfsruimtes of verblijfsgebieden die niet verwarmd en/of gekoeld worden. Of als de meerkosten meer dan 20 procent van de totale installatiekosten bedragen. Als aan elkaar grenzende ruimten onderdeel zijn van dezelfde thermische zone mag de zelfregelende apparatuur de temperatuur ook per zone (verblijfsgebied) reguleren.	<ul style="list-style-type: none"> • Meer gedetailleerde informatie staat op de EPBD pagina van RVO • EPBD: eisen voor de plaatsing van thermostatische regelingen en waterzijdig inregelen
4 Verplichte keuring van verwarmings- en airconditioningsystemen	<ul style="list-style-type: none"> • Systemen met een vermogen van meer dan 10 kW	Verwarmingssystemen moeten eens in de vier jaar worden gekeurd en airconditioningsystemen eens in de vijf jaar. De verplichting vervalt voor gebouwen met gebouwautomatisering en -controlesystemen (GACS) en/of een energieprestatiecontract. Van elke keuring wordt voor eigenaar of huurder een keuringsrapport opgesteld. Keuringen moeten binnen 4 weken af worden gemeld in de betreffende meldingsregisters. De keuringsplicht staat samengevat in de checklist 'EPBD: keuringsplicht energieprestatie'.	<ul style="list-style-type: none"> • Meer gedetailleerde informatie staat op de EPBD pagina van RVO • EPBD: keuringsplicht energieprestatie
5 Vanaf 2026 verplichte installatie van Gebouwautomatiserings- en controlesystemen (GACS)	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliteitsgebouwen met verwarmings- en airconditioningsystemen met een vermogen van meer dan 200 kW⁵	De GACS moeten onder andere in staat zijn het energieverbruik permanent te controleren en bij te sturen, de energie-efficiëntie van het gebouw te toetsen en de communicatie met verbonden systemen en andere apparaten mogelijk te maken. De precieze eisen waaraan GACS moeten voldoen staan op de EPBD pagina van RVO.	<ul style="list-style-type: none"> • Meer gedetailleerde informatie staat op de EPBD pagina van RVO
6 Verplichte installatie van laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer (meer dan 10 parkeerplaatsen)	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe utiliteitsgebouwen of woningen die ingrijpend worden gerenoveerd met meer dan 10 parkeerplaatsen⁶	De verplichting geldt wanneer de parkeergelegenheid op hetzelfde terrein (bouwperceel) ligt. Bij woningen is het verplicht elke parkeerplaats te voorzien van leidingdoervoeren (loze leidingen). Bij utiliteitsgebouwen is het verplicht minimaal een laadpunt te installeren en minimaal 1 op de 5 parkeerplaatsen te voorzien van leidingdoervoeren (loze leidingen). De precieze eisen waaraan laadpunten moeten voldoen staan op de EPBD pagina van RVO.	<ul style="list-style-type: none"> • Meer gedetailleerde informatie staat op de EPBD pagina van RVO
7 Verplichte installatie van laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer (meer dan 20 parkeerplaatsen)	<ul style="list-style-type: none"> • Bestaande utiliteitsgebouwen met meer dan 20 parkeerplaatsen	De verplichting geldt wanneer de parkeergelegenheid op hetzelfde terrein (bouwperceel) ligt. Bij bestaande utiliteitsgebouwen met meer dan 20 parkeerplaatsen is met ingang van 1 januari 2025 minimaal één oplaadpunt verplicht. De precieze eisen waaraan laadpunten moeten voldoen staan op de EPBD pagina van RVO.	<ul style="list-style-type: none"> • Meer gedetailleerde informatie staat op de EPBD pagina van RVO

Categorie 1 t/m 3: gebouweigenaren, installateurs, bevoegd gezag, installatieadviseurs, corporaties, verhuurders, huurder/gebruiker

Categorie 4: gebouweigenaren, installateurs, keuringsinstanties, bevoegd gezag, verhuurders, huurder/gebruiker

Categorie 5: gebouweigenaren, bevoegd gezag, keuringsinstanties, installateurs, verhuurders, huurder/gebruiker

Categorie 6 en 7: gebouweigenaren, installateurs

¹Bijvoorbeeld nieuwe systemen voor ruimteverwarming, ruimtekoeling, ventilatie, warm tapwater of ingebouwd verlichting die laatste twee alleen bij utiliteitsgebouwen.

²Bijvoorbeeld verwarmingsketel, warmtepomp, centrale airco, centrale ventilatie-unit, warmwaterboiler, afvalwater warmteruiling

³Bijvoorbeeld radiatoren, ventilatorconstructies

⁴Bijvoorbeeld een thermostatische radiatorknop, een kamerthermostaat, een thermostaat van een ventilatorconstructie of gebouwautomatiserings- en -controlesystemen die de temperatuur kunnen reguleren per verblijfsruimte of verblijfsgebied.

⁵Bijvoorbeeld cv-ketel of warmtepomp.

⁶Het kan gaan om zelfstandige systemen, of systemen gecombineerd met ventilatie. Alleen het verwarmings- en koelingsnet kan het vermogen van het ventilatiesysteem wordt niet meegerekend.

⁷Ingrijpende renovatie geldt de verplichting alleen als de kosten van aanleg niet meer dan 1% bedragen van de kosten van de ingrijpende renovatie.

Voorbeeld infographic eisen aan gebouwen : [epbd-eisen-aan-gebouwen.pdf \(rvo.nl\)](#)

EPBD: het handhaven in één oogopslag

Iedereen die actief is op het terrein van de gebouwde omgeving moet voldoen aan de Nederlandse eisen die voortkomen uit de **Europese Energy Performance of Buildings Directive**, of kortweg: **EPBD**. De richtlijn bevat eisen en bepaling om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren, waardoor het energiegebruik daalt. De eisen en bepalingen die relevant zijn voor de Nederlandse situatie zijn opgenomen in het **Bouwbesluit** en de **Regeling Bouwbesluit**. Ook de **Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)** biedt meer informatie over de EPBD.

De gemeente is in de meeste gevallen toezichhouder en controleert en handhaaft de keuringen van airconditioning- en verwarmingssystemen... Dit overzicht geeft weer hoe toezichhouders controleren of aan de eisen vanuit de EPBD is voldaan.

WANNEER?	EISEN OF VERPLICHTINGEN	HOE?	HULPMIDDELEN Meer weten? Klik op de checklist of de link!
1 Handhaven bij bouw-aanvragen	<ul style="list-style-type: none"> Energieprestatie en documentatie van die energieprestatie Installatie van thermostatische bediening van verwarming en airconditioning in alle ruimtes Installatie van een Gebouw Automatiserings- en Controle Systeem (vanaf 2025, alleen voor grotere utiliteitsgebouwen) Installatie van laadpunten voor elektrisch vervoer in of bij appartementsgebouwen en grotere utiliteitsgebouwen 	<ul style="list-style-type: none"> Aanvragers van een bouwvoorziening laten in hun aanvraag zien dat ze voldoen aan de eisen van het Bouwbesluit. waaronder ook de eisen aan de energieprestatie van installaties. Controle verloopt via het reguliere proces voor bouwvoorzieningen 	<ul style="list-style-type: none"> Meer gedetailleerde informatie en de rekenool voor het bepalen van de energieprestatie staat op de EPBD pagina van RVO
2 Handhaven van eisen aan installaties bij bestaande bouw	<ul style="list-style-type: none"> Installaties moeten voldoen aan de systeem-eisen voor energieprestatie uit het Bouwbesluit 	<ul style="list-style-type: none"> Controle vindt in principe plaats naar aanleiding van klachten van bewoners en gebruikers van gebouwen De eisen en bijbehorende rekenregels staan in de Regeling Bouwbesluit en op de EPBD pagina van RVO. 	<ul style="list-style-type: none"> Meer gedetailleerde informatie en de rekenool voor het bepalen van de energieprestatie staat op de EPBD pagina van RVO
3 Handhaven van keuringen en GACS-verplichting	<ul style="list-style-type: none"> Keuring van verwarmings- en airconditioningsystemen Installatie van een Gebouw Automatiserings- en Controle Systeem (vanaf 2025) 	<ul style="list-style-type: none"> Vaststellen welke gebouwen een keuringsplichtige installatie hebben Vaststellen welke gebouwen moeten beschikken over een GACS-systeem Controleren of keuringen zijn uitgevoerd door een gekwalificeerde deskundige en zijn afgemeld in centrale afmeldregisters Inhoudelijke beoordeling van een keuring is niet nodig, dat gebeurt landelijk Controle op aanwezigheid en kenmerken van een GACS-systeem 	<ul style="list-style-type: none"> Meer over de keuring van installaties staat op de EPBD pagina van RVO Meer over GACS-verplichting staat op de EPBD pagina van RVO en in bijlage 4 van het Handlingsprotocol
4 Handhaven van elektrische laadinfrastructuur	<ul style="list-style-type: none"> Installatie van laadpunten voor elektrisch vervoer in of bij grotere utiliteitsgebouwen met meer dan 20 parkeerplaatsen (vanaf 2025) Minimaal één oplaadpunt verplicht 	<ul style="list-style-type: none"> Inschatten welke gebouwen meer dan 20 parkeerplaatsen hebben Controle of dit klopt en zo ja, of minimaal 1 laadpunt voor elektrisch vervoer aanwezig is 	<ul style="list-style-type: none"> Meer gedetailleerde informatie staat op de EPBD pagina van RVO

- = nieuwbouw en ingrijpende renovatie
- = bestaande bouw

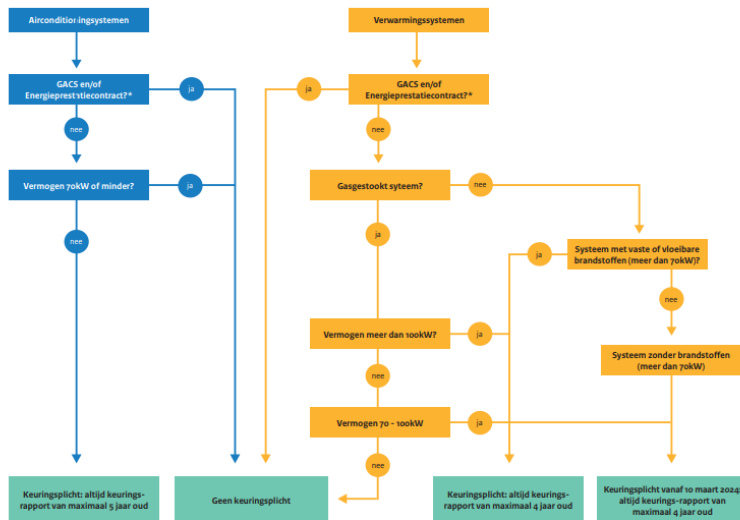
Voorbeeld hoe geschiedt de handhaving : [epbd-het-handhaven-in-een-opslag.pdf \(rvo.nl\)](#)

EPBD: keuringsplicht energieprestatie

Iedereen die actief is op het terrein van de gebouwde omgeving moet voldoen aan de Nederlandse eisen die voortkomen uit de **Europese Energy Performance of Buildings Directive**, of kortweg: **EPBD**. De richtlijn bevat eisen en bepaling om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren, waardoor het energiegebruik daalt. De eisen en bepalingen die relevant zijn voor de Nederlandse situatie zijn opgenomen in het **Bouwbesluit** en de **Regeling Bouwbesluit**. Ook de **Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)** biedt meer informatie over de EPBD.

Vanuit de EPBD gelden eisen over het keuren van verwarmingssystemen en airconditioningsystemen en ook gecombineerde ruimteverwarmings- en ventilatiesystemen en gecombineerde airconditioning- en ventilatiesystemen. Of een keuring verplicht is, hangt onder andere af van het vermogen van de installatie. Dit overzicht geeft aan of verplichte keuring noodzakelijk is.

Hoe bepaal ik het nominaal vermogen van het systeem?

- Het nominaal vermogen vindt u meestal op het typeplaatje van een verwarmingssysteem of airconditioningsysteem.
- Voor het bepalen van het nominale vermogen telt u de vermogens van de verschillende onderdelen van het systeem bij elkaar op. Eventuele back-up systemen telt u mee.
- De bepalingen gelden voor verwarmingssystemen en airconditioningsystemen afzonderlijk. Het is dus mogelijk dat in een gebouw het verwarmingssysteem wel onder de keuringsverplichting valt en het airconditioningsysteem niet, of andersom.

Let op!

- Soms ligt het nominaal vermogen van een toestel tot enkele procenten hoger dan het nominaal thermisch ingangsvermogen. Het nominaal vermogen is het geleverd vermogen van een verwarmingstoestel zoals dat voorkomt in het Bouwbesluit. Het nominale thermisch ingangsvermogen is het opgenomen vermogen uitgedrukt in de verbrandingswaarde van brandstoffen, zonder rekening te houden met mogelijke extra warmte uit condensatie van verbrandingsgassen. Dit begrip komt voor in het Activiteitsbesluit.

Meer weten?

Op een speciale pagina op de website van de RVO vindt u meer informatie over de verplichte keuring. Via de volgende link vindt u de Checklist technische eisen GACS.

*Is er in het gebouw een gebouwautomatiserings- en controlesysteem aanwezig dat voldoet aan de eisen? Dan vervalt de keuringsplicht voor zowel de verwarmings- als de airco-installatie. Dat geldt ook als het gebouw deel uitmaakt van een energieprestatiecontract dat voldoet aan de eisen.

Voorbeeld checklist keuringsplicht : [epbd-keuringsplicht-energieprestatie-infographic.pdf \(rvo.nl\)](#)

EPBD: eisen voor de plaatsing van thermostatische regelingen en waterzijdig inregelen in bestaande gebouwen

Iedereen die actief is op het terrein van de gebouwde omgeving moet voldoen aan de Nederlandse eisen die voortkomen uit de **Europese Energy Performance of Buildings Directive**, of kortweg: **EPBD**. De richtlijn bevat eisen en bepaling om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren, waardoor het energiegebruik daalt. De eisen en bepalingen die relevant zijn voor de Nederlandse situatie zijn opgenomen in het **Bouwbesluit** en de **Regeling Bouwbesluit**. Ook de **Ruimdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)** biedt meer informatie over de EPBD.

Dit is een overzicht van de eisen voor de plaatsing van thermostatische regelingen en het waterzijdig inregelen van de verwarmingsinstallatie in de meest voorkomende situaties in bestaande woningen en kleine kantoorgebouwen. Daarbij gaat het om een hydraulisch systeem met een ketel, een kamer/ruimthethermostaat en radiatoren of vloerverwarming in verschillende ruimtes. In complexere gebouwen gelden dezelfde regels. Door het gebruiken van andere regelingen of sturingen, zal de praktische uitwerking van de eisen soms iets afwijken.

INGREEP	EISEN	SITUATIE	Plaatsen thermostatische regelaars*	Hydraulisch balanceren (waterzijdig inregelen)	Instellen optimale stooklijn*
<ul style="list-style-type: none"> Vervanging van de centrale opwekker Vervangen / bijplaatsen van een derde of meer van het totaal aantal radiatoren 	<ul style="list-style-type: none"> Systeem voldoet aan energieprestatie-eisen en systeemeisen (onder andere goede temperatuurregeling en hydraulisch in balans) Radiatoren voorzien van thermostaatkraan (TRA) met flow-regeling 	<ul style="list-style-type: none"> Verwarmingssysteem is voorzien van flowregeling op elke radiator/afgiftelichaam Verwarmingssysteem heeft een geschikte kamer/ruimthethermostaat Verwarmingssysteem beschikt over TRAs (of andere thermostatische regeling) in alle ruimte behalve de woonkamer/centrale ruimte 	X	✓	✓
		<ul style="list-style-type: none"> Bijplaatsen thermostatische regelingen (kamer/ruimthethermostaat en TRAs) is nodig; daarna beschikt het systeem over temperatuurregeling in elke ruimte Bijplaatsen kan met maximaal 20% meerkosten* Alle radiatoren/afgiftelichamen hebben een flowregeling 	✓	✓	✓
		<ul style="list-style-type: none"> Bijplaatsen thermostatische regelingen (kamer/ruimthethermostaat en TRAs) is nodig Bijplaatsen kost meer dan 20% meerkosten* Het systeem beschikt al over een flowregeling op elke radiator/afgiftelichaam (bijv. voentielen) 	X	✓	✓
		<ul style="list-style-type: none"> Bijplaatsen thermostatische regelingen (kamer/ruimthethermostaat en TRAs) is nodig; daarna beschikt het systeem over temperatuurregeling in elke ruimte Bijplaatsen kan met maximaal 20% meerkosten* Nog steeds niet alle radiatoren/afgiftelichamen hebben een flowregeling (bijv. in woonkamer waar plaatsing van TRAs niet nodig is) 	✓	X	✓
		<ul style="list-style-type: none"> Bijplaatsen thermostatische regelingen (kamer/ruimthethermostaat en TRAs) is nodig Bijplaatsen kost meer dan 20% meerkosten* Niet alle radiatoren/afgiftelichamen hebben een flowregeling 	X	X	✓
<ul style="list-style-type: none"> Vervangen of bijplaatsen van minder dan een derde van het totaal aantal radiatoren. 	<ul style="list-style-type: none"> Geen 		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Bijvoorbeeld: verwarmingsketel, warmtepomp, centrale airco, centrale ventilatie-unit, warmwaterboiler, afwezig warmteisolering.

*Het percentage meerkosten wordt berekend door vergelijking met de installatiekosten voor de verwarming of verwarming, dus alleen nieuw geplaatste onderdelen. Het gaat dus om de meerkosten van de regulerende apparatuur ten opzichte van de kosten van de afwezig of het installeren daarvan.

✓ = van toepassing
X = niet van toepassing

*Bij een modulerende thermostaat is het installeren van een optimale stooklijn niet nodig. Een modulerende thermostaat zorgt ervoor dat de watertemperatuur van de ketel optimaal staat afgesteld. Zo wordt hetzelfde effect bereikt. Dat geldt ook als er een CACS-systeem aanwezig is dat voldoet aan de eisen.

Voorbeeld checklist thermostatische regelingen en waterzijdig inregelen bestaande gebouwen : [epbd-thermostatische-regelingen-en-waterzijdig-inregelen-infographic.pdf \(rvo.nl\)](https://www.rvo.nl/nl/epbd-thermostatische-regelingen-en-waterzijdig-inregelen-infographic.pdf)